

Učiteljski tovariš

Stanovsko politično glasilo J. U. U. — sekcije za dravsko banovino v Ljubljani

Mesečna priloga »Prosveča«

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Frančiškanska ulica 6/I. Rokopisov ne vračamo. Neprankiranih pism ne sprejemamo. Izhaja vsak četrtak. Naročnina letno 60 din. za tiskovino 80 din. Člani sekcije J. U. U. plačajo list in članarino. Oglaš po ceniku in dogovoru, davok posebej. Pošt. šek. rač. 11.153. Telefon 4586

Narodna zavest

Doba, ki v njej živimo, je rodila zelo veliko potrebo po močnih posameznikih, krementih značajih, trdnih in samozavestnih ljudeh. Opaža pa se, da prav te največje človeške vrline zaznamujejo pri nas znaten padeč namesto temeljite okrepitve. Kje iskati vzroke? Že samo površen pregled političnega življenja in udejstvovanja Slovencev, predvsem onega v zadnjem desetletju, nam pokaže, da so šla, hote ali nehoti, vsa stremjenja za tem, vzgojiti čim več neznačajnih sebičev.

In posledice?

Učiteljstvo, ki živi z narodom v najtesnejših stikih, ima priliko opaziti, kako neodločno se kaže ljudstvo ob naraščajočem pritisku dušljive atmosfere, ki se od dne do dne bliža svoji kulminaciji. Neko malodušje, brez vsakega narodnega ponosa, podcenjevanje samega sebe, lastnega naroda — lastne države, je zavalovilo široko naše ožje domovine in zajelo v svoj škodljiv objem vse slabše in omahljivce. Upirajo se mu le značajni samozavestnejši in vsi oni, ki jim najrazličnejši pritiski niso skrivili hrbtnice in polomili značaje. Res je, da se s filmsko naglico vršijo dogodki, države izginjajo s zemljevida, druge spreminjajo svoje oblike. — Toda mi moramo biti pripravljeni in odločni upreti se vsakemu poizkusu razširjanja tuje miselnosti med našim ljudstvom, pobijati misljenje, da gleda naš narod na svetovne dogodke skozi tuja očala. Še je med nami ponosa, še je narodna zavest, še odločnosti, le krepiti in širiti je treba te največje, narodu tako zelo potrebne vrline.

Res je, da smo Slovenci številčno zelo majhen in še to razkasan narod, toda sorazmerno, procentualno naše ustvarjanje na kulturnem, gospodarskem in stoletna borba na nacionalnem polju, vse to je vredno vsaj iskrenega respektiranja. Združeni s svojimi brati smo se borili in si zgradili močno skupno nacionalno domovino, v kateri smo dokazali in skušali vedno uveljaviti svoja najiskrenjša stremjenja po nje demokratični ureditvi. In precepitev teh lastnih uspehov, vrednih velikih narodov, nam nudi zadosten povod za velik ponos na lastna dela in ustvarjanja, a uspehi in pridobitve tudi popolno upravičenost do močne in trdne samozvesti. In to pokažimo vsaj nasproti tujcem!

Se vedno obstojajo v naši državi neresena vprašanja. Toda dejstvo, da obstoja istočasno močno stremjenje posameznikov in velikih skupin za čim liberalnejšim načinom njihove rešitve, nam mora biti zadosten razlog, da pričakujemo pozitivnih uspehov. — Šele 20 let obstoja, se razvija in urejuje Jugoslavija. V trojnih, povsem različnih razmerah smo prej živeli Srbi, Hrvati in Slovenci in po zedinjenju v enotno državo bi bil res čudež, če bi med nami vsemi zavlada ista mentaliteta. Tudi isto gledanje na obstoječe in porajajoče se probleme je nemogoče in izključeno. Toda to so naše interne zadeve, ki jih bratski obravnavamo in tudi rešujemo. Kajti močna in trdna je zavest vseh Jugoslovancev, in ta zavest ne pozna in tudi ne potrebuje nikakih kompromisov, skupna nam je domovina, skupne so nam meje in kdor nanje preži je naš skupni sovražnik. Ta zavest nam mora dvigati ponos.

Na eni strani se torej opaža veliko pomanjkanje narodne zavesti, ponosa in odločnosti, a na drugi strani popolna upravičenost in velika potreba do posesti teh vrlin pri vsakem posameznem članu našega naroda. Vsi moramo namreč stremeti za tem, da bo naša domovina čim trdnjša in odpornejša nasproti vsem zunanjim vplivom. Že to spoznanje samo nas sili k najintenzivnejšemu delu za pobijanje malodušja in pesimizma, ki zastruplja predvsem našo ožjo domovino.

Učiteljstvo, ki prihaja še vedno v stike z najširšimi plastmi našega naroda, čeprav so mu to nekateri hoteli preprečiti, mora danes gledati povsem trezno, stvarno in preudarno na vse kvarne pojave, kajti najnujnejšo potrebo narodne zavesti in narodnega ponosa je že zdavnaj spoznalo. — In sedaj se pojavlja pred njim težka, toda nujna naloga popravljati napake, ki so jih zagrešili drugi v preteklosti.

Ne sme in ne more nam biti vseeno, ali nas posamezniki predstavljajo pred tujci kot značajni, samozavestni in narodno zavestni pripadniki naše lepe domovine, ali pa se odlikujejo po svoji pripravljenosti odkriti pred tujcem prav vse strogo domače probleme in kazati nanje z zgolj negativističnega stališča. Ne sme in ne more nam biti vseeno, ali taki neznačajni in omahljivi posamezniki ustvarjajo pri pripadnikih drugih narodov vtis, da gledamo z občudovanjem, priznanjem in najlepšimi čustvi na njihova dejanja, ki morajo vzbujati pri vsakem človeku le grajo in prizor. Ne sme in ne more nam biti vseeno, ali bodo razširjevalci tuje miselnosti med našim narodom naleteli na odobravanje ali na prezir in odpor. Sami pogledimo okoli sebe, naš pogled naj sega preko najožje domovine, preko hribov, presodimo »dobrote«, ki jih prinašajo našemu ljudstvu tuje ideje in potem obr-

Upravni odbor JUU pri prosvetnem ministru

Prosvetni minister gospod Števan Čirič je v ponedeljek, 3. aprila, sprejel upravni odbor JUU, ki ima te dni sejo v Beogradu, in se je zadržal s člani upravnega odbora v razgovoru nad pol ure.

Poleg izvršnega, nadzornega in finančnega odbora JUU so bili pri g. ministru tudi člani upravnega odbora iz ostalih banovin, in to: Stjepan Kranjčević iz Zagreba, Filip Spadijer iz Cetinja, Metod Kumelj iz Ljubljane, Dobroslov Stojković iz Niša, Milorad Motok iz Novega Sada, Milan Stambolija iz Banje Luke, Franjo Marinić iz Zagreba, Stevan Bilčar iz Sarajeva in Marko Cvetković iz Skoplja.

Predsednik JUU, g. Ivan Dimnik, je g. ministru razložil ona prosvetna vprašanja, ki zanimajo učiteljstvo in ki se nanašajo na narodno šolo. Izrazil je željo, da bi se pri ocenjevanju učitelja zopet upoštevalo in pravilno vrednotilo šolsko in prosvetno delo ter narodne zasluge. Učiteljstvo je zelo težko pričakuje reparacijo vseh primerov, v katerih so bile okrnjene učiteljske pravice, kar je bilo že sprejeto v program prizadevanj kraljevske vlade. Za pravilno napredovanje učiteljstva ljudskih šol je treba vzpostaviti rangno listo. Ker ni uspelo potom finančnega zakona odstraniti težke pogoje za pravico do V. skupine, je naprosen g. prosvetni minister, da se V. skupina dodeli onim, ki že imajo vse zakonske pogoje. Predsednik se je zahvalil g.

prosvetnemu ministru za sprejete amandmane, ki jih je g. prosvetni minister osvojil na predlog Jugoslovenskega učiteljskega združenja, s čimer so rešena vprašanja celibata, novih nastavitvev itd. Še posebej se je zahvalil g. prosvetnemu ministru za tako lepo mišljenje o učiteljstvu, ki ga je podal pred narodno skupščino.

V pogledu organizacije je predsednik JUU, g. Ivan Dimnik, g. prosvetnemu ministru naglasil željo, da se regulirajo odnosi in sodelovanje z legalnimi zastopniki JUU in ukinejo vse ovire. Na koncu je g. prosvetni minister bil zapičen, da tudi nadalje posveča pažnjo učiteljstvu in njegovi organizaciji, ker bodo vsa vprašanja, o katerih se ministrstvo prosvete in učiteljska organizacija sporazume, deležna popolne podpore g. predsednika kraljevske vlade, kakor je to g. predsednik kraljevske vlade izjavil zastopnikom JUU.

G. prosvetni minister Števan Čirič je zelo določeno pojasnil svoje stališče do vseh perečih vprašanj. To so prisotni zastopniki sprejeli s posebnim zadovoljstvom in prepričanjem, da se bo vsem upravičenim potrebam posvečala polna pažnja in se bodo upoštevale zahteve, ki so v korist šole in vpostavitve dobrega reda, ter da se bodo upoštevale iznesene želje Jugoslovenskega učiteljskega združenja.

Važne določbe finančnega zakona za leto 1939./40.

Upoštevanje predlogov JUU

S 1. aprilom tekočega leta stopijo v veljavo tudi sledeče, za učiteljstvo važne določbe, ki so bile izmed mnogih predlogov našega združenja, vnešene v finančni zakon.

§ 41. pooblašča ministra prosvete, da po odobrenju ministrskega sveta: 1. predpiše uredbu z zakonsko močjo o spremembah in dopolnitvah zakona o učbenikih z dne 27. septembra 1929.

Stanarina šolskih nadzornikov in katehetov.

§ 44., točka 4.: Sreski in mestni šolski nadzorniki imajo pravico na stanarino v smislu § 29. zakona o narodnih šolah.

Točka 6.: Veroučitelji ljudskih šol, drž. uradniki, imajo pravico na stanarino v isti višini, kot jo prejemajo učitelji ljudskih šol.

Kontraktualni učitelji.

Točka 8. V § 71. zakona o narodnih šolah se dodata še dva nova odstavka, ki se gladata:

»Za učitelje pripravnike ljudskih šol se smejo postaviti tudi oni dosedanjí ahi bivši kontraktualni učitelji, odnosno učitelji dnevničarji, ki so polagali zrelostni izpit na učiteljskih šolah v inozemstvu in so dosegli nostrifikacijo tega izpita.

Kontraktualni učitelji in učitelji dnevničarji s položenim zrelostnim, odnosno diplomskim izpitom, z dopolnilnim izpitom iz nacionalne skupine predmetov in praktičnim izpitom, položenim v naši državi, se smejo postavljati za učitelje ljudskih šol tako, da se jim dosedanja služba prizna po odredbah uradniškega zakona in § 58. v zvezi s § 53. zakona o državljanstvu z dne 21. septembra 1928.«

Celibat ukinjen.

Točka 9. Ko stopi ta zakon v veljavo, se ukine § 93.a zakona o ljudskih šolah z dne 5. decembra 1929., ki je predpisal s točko 8. § 33. finančnega zakona za leto 1937./38.

Všetjetje let veroučiteljem.

§ 47. Duhovnikom priznanih veroizpovedi, ki stopijo v državno učiteljsko službo, se

nimo svoj pogled po naši domovini. Dovolj bomo videli, dovolj spoznali, da bomo imeli najlepši in najupravičenejši povod za razširjanje narodne zavesti, ponosa, značajnosti in zaupanja v moč lastnega naroda, lastne države.

Težko je ponovno graditi ono, kar se je zadnja leta sistematično rušilo. Toda današnja doba nas je postavila pred povsem nove in neizbežne naloge.

Tuja miselnost, tuje težnje in aspiracije okužujejo s popolno demokratično miselnostjo prepojeno ozračje naše domovine. Vsi omahljivci, narodno nezavedni in neodporni bodo omagali, ako jih pravočasno spoznanje ne bo rešilo pred tako spretno maskiranimi vabami. Dvigajmo torej narodno zavest in zavedajmo se, da je že pred davnimi leti zapisal naš pesnik verz:

»Kdor zaničuje se sam, podlaga je tujčevi peti.«

čas v duhovniški službi prizna v leta državne službe po §§ 49., 113., 118., 120. in 270., prvi odstavek točke 4., uradniškega zakona od 1931. leta.

Duhovnikom priznanih veroizpovedi se ob prestopu v državno učiteljsko službo ne more priznati več nego 20 let duhovniške službe.

Postavitve in napredovanja.

§ 121. — 1. Odloki o sprejemu uslužbenca v državno in samoupravno službo, kakor tudi odloki o napredovanju in imenovanju državnih in samoupravnih uslužbencev v zvanja višje skupine se smejo izdajati šele potem, ko je uradni organ ugotovil, da je prosto proračunsko mesto in prost kredit.

Osnovni problemi izvenšolskega dela

Če se postavimo na edino pravilno stališče, da mora imeti vsako udejstvovanje neki točno določen smoter, ki je kar najbližji stanju, katerega smatramo za 100% izpolnitev pozitivne zamisli bodoče razvojne stopnje in ima ta zamisel za svoj temelj izključno le logične, objektivne zaključke znanstvenega raziskavanja se trajajoče razvojne stopnje, se nam pokažejo obči problemi izvenšolskega udejstvovanja v sledeči obliki.

Vsako udejstvovanje sestoji iz vrste del. Ako ta dela ne harmonirajo med seboj, pride neizogibno do trenj med učinki udejstvovanja. Rezultati posameznih akcij drug drugega izpodbijajo, se med seboj uničujejo. Namesto razpleta se javlja še večji kaos. Efekti dela so v pozitivnem pogledu za razvoj brezpomembni. Kvečjemu imajo negativno-pozitiven pomen kot primer brezplodnega, nesmotrenega udejstvovanja in kot taki lahko temu ali onemu pomagajo priti do pravih zaključkov o nujnosti notranje zavesti smotra, neizbežnosti do podrobnosti izdelanega delovnega plana, ki bo predvideval čim več možnih pojavov, posledic dejstvovanja, na katere bo treba znati brez predhodnega presenečenja reagirati.

Na vprašanja: kje in kaj je smoter?, kakšen naj bo načrt dela?, po kakih načelih ga bomo sestavili?, kako se bi pripravili na to, da je smoter pravi?, je odgovor: na terenu. Kolonist najprej ledino obhodi; nato določi, kaj bo iz nje, njiva ali košenica; šele za tem izbere način obdelave, orodje; nakar poseje zrna, ki ga v domačem kraju mogoče nihče ne ceni.

Okoliš, v katerem bomo delali, moramo najprej analizirati, da dobimo točno, stvarno sliko dejanskega stanja. Ugotovili bomo najbrž, da je gospodarska, socialna, kulturna raven nezadovoljiva, da jo je treba dvigniti vsaj na dano stopnjo, da bo kolikor toliko odgovarjala stanju, ki bi z ozirom na višino kulture in civilizacije moralo v okoliših biti. V 33. št. let. I. »Učit. tov.« je bil priobčen članek o kriterijih. Pisec pravi: »Komur sta znana pot

VSEBINA:

Narodna zavest.

Upravni odbor JUU pri prosvetnem ministru.

Važne določbe finančnega zakona za leto 1939./40.

Osnovni problemi izvenšolskega dela.

Komunike upravnega odbora JUU.

Naše šolstvo in prosveta.

Praznik slovenske mladinske pesmi v Slov.

Konjicah.

UČITELJSKI POKRET: Nujno! — Ivan

Filipović.

LISTEK: Naš koncert.

Splošne vesti. — Kaj vse pišejo. — Učiteljski pravnik. — Naša gospodarska organizacija. — Mladinska matica. — Učiteljski pevski zbor. — Šolski radio. — Stanovska organizacija.

RAZPISI SLUŽBENIH MEST.

Uradniki, ki so take odloke pripravljali in predložili v odobritev pristojnemu ministru, odnosno za to pooblaščenemu organu, odgovarjajo solidarno za povrnitev škode po zakonu o glavni kontroli, ako za izdajo takih odlokov ni bilo prostega proračunskega mesta in prostega kredita.

Ukinitve 12mesečnega roka pri napredovanju.

§ 124., točka 4. Počeniš s 1. aprilom 1939. preneha veljavnost določb § 263. uradniškega zakona z dne 31. marca 1931., § 252. zakona o državnem prometnem osebju z dne 22. junija 1931., čl. 387. zakona o ustroju vojske in mornarice z dne 30. septembra 1931. in § 4. zakona o naknadnih in izrednih kreditih k proračunu državnih izdatkov in dohodkov za 1933./34., kakor tudi dopolnitev člena 36. pravilnika o uslužbenih rečne plovbe kraljevine Jugoslavije, sprejeta 1. julija 1933.

Odredbe gornjega odstavka veljajo tudi za uslužbenca, ki so napredovali, preden je bil uveljavljen ta zakon.

Nostrifikacija diplom.

§ 124., točka 51. V § 47. zakona o učiteljskih šolah z dne 27. septembra 1929. se doda nov drugi odstavek, ki se glasi:

»Minister prosvete more po zaslišanju glavnega prosvetnega sveta s svojim rešenjem nostrificirati učiteljske diplome o položenih učiteljskih izpitih v tujini tedaj, če zainteresirane osebe predhodno položijo dopolnilni izpit iz nacionalne skupine predmetov v obsegu, ki bo določen s istim odlokom. Na ta način nostrificirani diplomski izpiti so enaki diplomskim izpitom na naših učiteljskih šolah.«

in način od sedanjosti v bodočnost, temu pravimo, da ima kriterij... Vprašanje kriterija dobiva vsebino v oblikovanju novega med propadajočo sedanjostjo in snujočo bodočnostjo... Iz slovenske vasi mora iziti naš kriterij... S temi mislimi je dobro opredeljeno pravo gledišče. Pri gradnji delovnega načrta, delu samem in že prej pri analiziranju in sklepanju ne sme biti v nas nikake sentimentalnosti, nikakih apriornih načel, od katerih ne moremo odstopiti, v delovni okoliš ne smemo s seboj prinesiti nobenih predsodkov, ideologij, hipotetičnih napotkov, vsako čustvo je neumestno, svoj nazor moramo ukleniti. V nas sme in mora biti le znanstvenik, ki se ne bo ustrašil te ali one »anatomije«, češ da ruši avtoriteto, tradicijo. Vedno nam mora biti pred očmi neovržno dejstvo: kar je, je produkt sil, ki so dejstvovale v preteklosti in sedanjosti. Najmanjša med njimi, najbolj brezpomembna mora biti predmet stvarne, kritične kritike. Vse nosijo odgovornost za obstoječo realnost. In če njihov nadaljnji obstoj upravičuje z ozirom na dobo njihovega dejstvovanja zadostno število, za pozitivno napredovanje nesporno pomembnih del, so upravičene še dalje dejstvovati: naše delovanje bo ž njimi skladno. V obratnem primeru pa jih je transformirati, ako se dajo; oziroma jih je onemogočiti, uničiti. Stoletno znanstveno načelo se mora umakniti z deduktivnim in induktivnim poizkusom utemeljenemu novemu zakonu.

Gotovo bomo v kraju, v katerem se bomo udejstvovali, našli na take sile, razne organizacije ter podobno. Vse ono, kar je dobro, bomo uporabili; faktor, ki ne odgovarja, je našega dela in njegovega uspeha nasprotnik, zato bomo napovedali takemu činitelju neizprosno boj in ga v nobenem primeru, če trenutno tudi ni v opreki z nami, tolerirali, kot nas ne bo štedil on, ako mu stopimo ali ne stopimo neposredno na prste.

Naš postopek bo verjetno kljub objektivnosti, neosebnosti, čistemu altruizmu našletel na več ali manj močan odpor ene, večih

KONFEKCIJA PAULIN

L J U B L J A N A
SELENBURGOVA ULICA 1

nudi največjo izbiro damskih plaščev, kostumov in oblek
Aktivnim učiteljicam tudi na ugodno obročno plačilo

Prijetno in zadovoljstva polno Veliko noč!

JUU — sekcija za dravsko banovino

Uredništvo in uprava „Učiteljskega tovariša“

realitet ter je vprašanje, če bomo kos nasprotovanju. Že vnaprej moramo to predvidevati in se seveda zavarovati. Osebnost se bomo najbolje s tem, da organiziramo svoje delo v zajednici, ki je obče priznana, življenjsko neobhodno nujna za okoliš, v katerem se udeležujemo, in v sosednih okoliših, celotni državi, človeški skupnosti. Taka ustanova je šola, ki je poverjena nam, v kateri ima odločati le interes otrok, torej interes človeštva. Šola pa je izključno učiteljev delokrog; on je edini strokovnjak, ki se z vzgajanjem na licu mesta bavi; edini činitelj, ki lahko empirično ugotavlja potrebe otrok in s tem potrebe celotnega okoliša. Učitelj je torej tisti, ki edino lahko ugotovi dejanski stan ter ima prav zato samo on s pomočjo ostalih činiteljev usmerjati življenje v svojem delokrogu. Zaključki,

smernice, katere znanstveno utemelji učitelj, bi morale biti brezkompromisno odločilne. Vse sile, ki pokliče ali drugače delujejo na razvoj na terenu, bi morale, morejo to le skupaj z učiteljem, pod njegovim vodstvom. Torej je šola, delavnica našega stanu, pri pravilnem zadržanju stanovskih tovarišev, najboljši ščit našega dela, tako šolskega kot izvenšolskega; saj sta obe panogi našega udeleževanja v primarni organski zvezi, ter je teza: sedež izvenšolskega dela je šola, kjer je gospodar ljudstvo in jo upravlja v njegovem imenu učitelj, pravilna.

Na taki osnovi organizirano tako zvano izvenšolsko delo bi se sprostito, bilo bi nad vse racionalno in objektivno ter bi hitro pokazalo za stvaren razvoj potrebne pozitivne rezultate.

Komunike upravnega odbora JUU

Upravni odbor JUU se je sestel na sejo, sklicano v Beogradu dne 3. in 4. aprila ter je po predsednikovem in tajnikovem poročilu o delovanju izvršnega odbora v poslednji dobi, kakor tudi po proučitvi položaja učiteljske šole in šolskih otrok zaključil naslednje:

Upravni odbor poudarja popolno priznanje izvršnemu odboru za obilno delo, ki ga je ta opravil v vseh zadevah šole, učiteljstva in prosvete v dobi od pretekle seje do sedanje. Sodelovanje izvršnega odbora s prosvetno centralo je v toliko intenzivnejše, v kolikor se odpravljajo motnje, ki so jo ovirale. Gospod prosvetni minister je popolnoma obveščen o važnih vprašanjih, ki zanimajo šolo in učiteljstvo. To lahko upravičuje nado, da bodo vsa ta vprašanja rešena v korist narodne šole in učiteljstva. Posebno se je poudarjal težavni gmojni položaj učiteljstva, kakor tudi potreba, da se položaj spravi v sklad s sedanjimi življenjskimi razmerami. S tem v zvezi pričakuje upravni odbor, da bodo tudi ostale upravičene pravne in gmojne zadeve, ki se tičejo učiteljstva, pravilno pojmovane in v najkrajšem času pravilno rešene.

Upravni odbor pozdravlja željo, ki jo je bil izrazil gospod minister, da v vseh vprašanjih iz področja šole in učiteljstva najtesneje sodeluje z učiteljsko organizacijo, kateri priznava popolno avtonomijo dela v okviru pravil, odklanjajoč vmešavanje in vplivanje nepoklicanih na njen notranji življenjski razvoj.

Upravni odbor pozdravlja in sprejema započeto akcijo izvršnega odbora za sodelovanje z Unijo za zaščito otrok. Smatra, da je učiteljstvo najbolj zmogljivo, da Uniji nudi dragocene usluge predvsem zato, ker živi

med narodom in najbolje pozna pogoje otroškega življenja, dalje pa tudi zato, ker je s sarajevsko deklaracijo sprejelo obveznost, da bo sodelovalo v prid zaščiti otrok, katere glavni predmet njegove poklice in moralne delavnosti. Zato apelira na učiteljstvo, da se vsestransko opreme tege pokreta.

Upravni odbor sodi, da je močna in slozna učiteljska organizacija najboljša jamstvo za zaščito učiteljskih interesov. Moč organizacije vidi odbor v zavednosti članstva, ki lojalno vrši svoje dolžnosti nasproti organizaciji in čuva ugled organizacije ter osrednje uprave, ki jo predstavlja. Nikakor ni v skladu s takšno zavestjo in lojalnostjo ter z dobro pojmovanimi interesi organizacije kakšna posebna akcija, ki želi poleg odgovorne uprave prevzemati nase posle za zaščito učiteljskih interesov, ki po svoji naravi spadajo v pristojnost glavne uprave kot organa, ki uživa zaupanje učiteljske večine. V tem pravcu je upravni odbor ocenil tudi nedavno objavljeni članek v nekem učiteljskem listu, ki izhaja v Beogradu, in so se vsi člani upravnega odbora prepričali, da ni bilo vzrokov za aluzije na osebe, ki stoje na čelu organizacije in tudi ni bila potrebna nobena posebna akcija, ker je glavna uprava v pogledu vseh šolskih in učiteljskih zadev izvršila svojo dolžnost v polnem obsegu.

Upravni odbor se zaveda, da se lahko zdrava stanovska in prosvetna politika, izvaja samo s članstvom, ki je visoko stanovsko zavedno. Visoka stanovska zavest pa se lahko doseže samo s pomočjo vzgoje, ki jo v velikem obsegu vrši stanovski tisk. Zaradi tega apelira upravni odbor na članstvo, da z vsjo močjo podpre stanovski tisk.

Naše šolstvo in prosveta

(Konec)

II.

Ljudska prosveta.

Z zadovoljstvom naj bo predvsem ugotovljeno, da je bila lanske letošna resolucija banskega sveta glede ustanovitve akademije znanosti in umetnosti v Ljubljani, v celoti uresničena: akademija se je ustanovila s posebnim ministrskim uredbom od 31. avgusta 1938., oziroma z ukazom kraljevskih namestnikov z dne 13. oktobra 1937. Imenovan je že prvi njen predsednik — univ. profesor dr. Rajko

Nahtigal. Novi akademiji je namenjen v proračunu za podporo znesek 50.000 din.

Resolucija glede čimprejše ustanovitve radijske releske postaje v Mariboru je bila poslana ministrstvu s podrobno obrazložitvijo njene važnosti z ozirom na našo severno mejo, a rešitve do sedaj še ni.

Na vlogi v zadevi delitve Narodnega muzeja v Ljubljani, je odgovorilo ministrstvo, da se more to izvršiti samo z zakonom; ker pa zakon o muzejih še ni sprejet, mu je za sedaj nemogoče to vprašanje rešiti.

Naš koncert

(26. marca 1939. v Žužemberku)

Vzemi, popotnik, palico v roke, optaj si nahrbtnik na pleča in se podaj v teh sončnih, od Boga poslanih dneh tja, čez Korinj in Ambrus, po Jurčičevi deželi, tja čez zeleno, nakodrano Krko, še naprej po dolgi, beli cesti, kjer se ti bo ustavil pogled na dvostolpni cerkvi in starodavnem žužemberškem gradu, ki se kot star vitez še vedno zaničuje ozira za visokih skal na svoje podložje pod seboj, a v sebi hira in leze vase, čuteč neizprosno starost in pogin. Še v svoji okruženosti zgovorno priča o grozotah temnih ječ in še sliši skozi puste, obokane sobane žvižg biča in kletev in jok tlačanov. Kamen za kamnom se počasi pogreza v sivo preteklost, a pesem za pesmijo se jasno dviga v rožnato bodočnost.

Zbrali so se škrjančki in zagostoleli pod vedro nebo, iz Suhe Krajine, iz Hinj, Ambrusa, Korinja, iz Ajdovca in Šmihela z veselimi harmonikarjem, iz Zagradca in Žužemberka. Vpregli so konje v svoje okrašene vozove in potegnili vriskajočo mladino do starega Žužemberka. Zagostoleli so škrjančki, odprli so se drobni kljunčki in dvignila se je pesem preko zelene Krke, očarala je celo mrkega viteza in združila ljudi in njihove duše. Bog je v svoji najlepši obliki stopil mednje. Pozabljeni so bile ure truda in žrtve, bila je samo pesem, ki blaži dušo in tolaži trpeče srce. Nabito polna dvorana trepetajočih src in hvaležnost ter občudovanje, s katerim je sprejelo občinstvo vesele pesmi mladih grl, so bili zgovoren dokaz, da je dobra, prisrčna

pesem najboljša pot do srca. Poleg odličnega in nadpovprečnega izvajanja pesmi, za kar gre nemalo priznanja našim dirigentom in voditeljem, je izredno presenetil spored sam po svoji pestrosti in izbravnosti pesmi. Solo nastop učenke je bil nad vse učinkovit. In kdo je bil najvselejši, najponosnejši v tej pisani družbi, ki se je kot ena družina složno zbrala k počastitvi tako imenitnega dne, posvečenega našim materam? Veselo in ponosno je bilo občinstvo, očetje in mame malih škrjančkov »da so se tako postavili«. Ponosni in veseli so bili sicer skromni voditelji, ki so v toplem priznanju želi svoj stotero poplačan trud. A najvselejši in najponosnejši so bili kakopak škrjančki sami. Kaj za to, če je daleč od Hinj in Korinja tja do Žužemberka, kaj za to, če piha ledena burja in prši mrzel pomladanski dež! Prava reč! Saj smo mladi, zadovoljni in lepo, lepo smo zapeli. In očetje so bili ponosni in matere so si brisale oči. Po toplem čaju in prigrizku, s katerim je učiteljstvo nasitilo male lakotnike, in po burnem navdušenem poslavljanju od prijaznih Žužemberčanov so zopet potegnili konji okrašene vozove, zopet je šlo čez drn in strm po dolgi, beli cesti, a veselo petje se je prešerno razlegalo po slikoviti krški dolini, po še rjavih, a že prebujajočih se njivah, po holmih in gričih, ki so leno dremali zaviti v večerne vlegajoče se megle. Ob povratku domov so imeli vsi eno samo misel, »lepo je bilo« in eno samo željo »še drugi tak«. Vsako mlado srce je bilo veselo in dobre volje, pripravljeno žrtvovati še več za našo lepo domačo pesem. Saj pesem ni samo gola, mrtva umetnost, pesem je božji dar, tolažba nesrečnim, najčistejša molitev Stvarniku in njegovi neskončnosti. Ne gre toliko za gmojni uspeh,

Predlogi, ki so bili izdelani glede decentralizacije in dekoncentracije prosvetne uprave, tudi še čakajo rešitve.

Banska uprava podpira važnejše prosvetne ustanove in prizadevanja raznih znanstvenih in drugih društev.

Razumljivo so želje, da bi se razne postavke za ljudsko prosveto, kot so se lani mnogi govorniki zavzemali zanje, zvišale ali vnesle nove in bi bilo to res marsikje potrebno in koristno, vendar se to v splošnem zbog nedostajanja kritja žal ni moglo zgoditi. Nove so le postavke za analfabetske tečaje, za šolski muzej, za Slov. šolsko matico, za ljubljansko Filharmonijo, za nagrade za izvršna glasbena dela. Sicer so se mogle malce zvišati le redke postavke.

Prošnje za prosvetne domove so se po veliki večini upoštevale. Knjižnice dobivajo podpore razen v denarju tudi v knjigah. S knjigami so se podprli tudi izseljenci, zlasti iz darov, ki so jih na zadeven poziv darovale razne ustanove in posamezniki.

Kraljevska banska uprava se je po lanskim nasvetih brigala tudi za cenzuro pri filmih in igrh.

Cenzura filmov se vrši v Beogradu. Na pritožbo društva kinematografskih podjetnikov je ministrstvo lokalno cenzuro ukinilo s pripombo, da naj se o krajeno neprimernih filmih poroča v Beograd, da bi filmska cenzura ondaj po potrebi morda izdala nove ukre-

pe. V praksi se pa to ni izkazalo. Pač pa se je osnoval lani pri banski upravi gledališki cenzurni svet za Narodni gledališči, ki cenzurira predstave v njih predvsem z moralnega in državno zaščitnega vidika.

V narodno mešanih krajih se bodo podprli tečaji za slovenski jezik in pa knjižnice, tako da pride tudi tu slovenska beseda in knjiga do svoje veljave. V krajih, ki so tu-jemu vplivu najbolj izpostavljeni, bi se morale vpeljati nagrade za posebno uspešno prosvetno in narodno obrambno delo.

Z literarnimi, likovnimi in zdaj še glasbenimi nagradami skuša banska uprava poživiti slovensko izvršno umetnost.

Kraljevska banska uprava je po svojih močeh rada podpirala vse panoge prosvetnega dela, škoda le, da so bila dotična sredstva večinoma prehitro izčrpana.

Pa tudi sicer je zasledovala razvoj šolskih problemov in z zanimanjem spremljala sleherno prizadevanje na šolskem oziroma prosvetnem polju. Pripravljala je številne predloge za zboljšanje in napredek ter zbirala zadevno gradivo iz zgodovine našega šolstva in prosvete za dvajsetletnico.

Kot lani je končno pripravil prosvetni oddelek Statistični pregled šolstva in prosvete v dravski banovini za leto 1937/38., ki podaja številčne podatke za vsa prikazana poglavja bolj podrobno in izčrpno kot jih je bilo mogoče podati v tem poročilu.

Velika zaloga ur in zlatnine tudi na obročno odplačevanje brez povišanja cen **M. ILGERJEV sin, urar in juvelir**
MARIBOR, Gosposka ulica 15.
Zahtevajte brezplačen cenik!

Praznik slovenske mladinske pesmi v Slovenskih Konjicah

V nedeljo, 2. t. m., je bil v Slov. Konjicah III. koncert združenih mladinskih zborov konjiškega pevskega okrožja. Kakor je videti, je postal to že vsakoletni tradicionalni praznik pojočih mladine izpod zelenega Pohorja. Lep, sončen dan je pripomogel, da je navdušenje mladih pevcev in njihovih vrlih pevovodij-učiteljev za našo lepo pesem še bolj naraslo in pripomoglo do popolnega uspeha.

Kakor lani in predlanskim, so se tudi letos v nabito polni dvorani deš. šole v Konjicah predstavili posamezni zbori, in sicer: iz Slov. Konjic (deš. in deklška šola), iz Loč, Oplotnice, s Prihove, Spitališča, iz Vitanja, Zreč in Ži. Ob koncu pa je združene zборе dirigiral naš znani E. Ulaga. Nastopilo je okoli 500 otrok; vsak zbor je odpel 3 do 4 pesmi.

Mnogi so prišli peš od daleč, drugi na okrašenih vozovih ali z avtobusi. Pa ko bi jih slišali, kako so peli! Eni lepše od drugih. Pri nekaterih zborih se pozna že precejšen napredek v predvajanju. Občinstvo ni štedilo s priznanjem, saj se pri nas redkokdaj čuje umetna in narodna pesem iz mladih grl v taki izvedbi. Zastopani so bili: E. Adamič, B. Šček, M. Tome, V. Mirk, St. Premrl, M. Bravničar, M. Pirnik, E. Ulaga, St. Osterc, F. Gerbič, V. Vodopivec, M. Kogoj in nekaj narodnih. Težko je povedati, kateri zbor je lepše zapel. To je naloga strokovnjakov. Vsi so se potrudili po svojih močeh. Od naših skladateljev je bil navzoč le M. Pirnik in rački pevovodja J. Zorn. — Ob koncu so združeni zbori zapeli še državno himno. Tudi ta praznik naše lepe pesmi bo ostal vsem še dolgo v najlepšem spominu.

Učiteljski pokret

Nujno!

Ivan Filipović

Vse sodelavce na anketnih polah o telesnem razvoju naše mladine nujno prosimo, da čimprej pošljejo svoje elaborate tovarišu Martinu Menceju v Šostanj. Najpozneje do 20. aprila jih mora sestavljalec imeti v svojih rokah, ker se na pozneje došle žal ne bo mogel več ozirati in jih upoštevati, pri svojem rezumeju. Upamo trdno, da ta naš zadnji apel ne bo ostal brez uspeha in da bodo tudi takrat vsi naši poštvalni sodelavci pokazali, da jim je preko vseh težkoč vendarle koristna in potrebna stvar nad vse.

ki je bil proti pričakovanju obilen, moralno priznanje, to je najboljšje plačilo za ves trud in vse žrtve, ki so jih otroci kot voditelji vložili v svoje delo in najboljše bodrilo za nadaljnje delo. In tudi to priznanje je bilo nadpovprečno.

Zate, prijateljica otrok, sem napisal te vrstice. Ti, ki si pomlad in brat ti je sonce, a pesem je sestra tvoja. Ti prebujáš cvetice k življenju, vsajáš ptičkem v drobna srčeca najnežnejše pesmice in očarljive glasove. V tvojem vijoličastem somračju, ko bo plaval zadnji odmev Ave Marije nad strehami nizkih vaških hiš, ko bodo trudne stare mamke kimala sklepajoč hrupave roke na pragovih hiš, dvignila se bo pesem čez vas. V začetku boječe, pritajeno, potem vedno glasneje, vedno močnejše, dokler ne bo mogočno zadonela iz vseh grl in se zlila v en sam jasen in prosojen glas!

In zopet bodo zapeli po mestih in vaseh naše pesmi. In popotnik, ki bo šel mimo naših vasi, se bo ustavil na cesti in prisluhnil. Globoko bo potegnil vase gorak izpuh spočite zemlje, pomaknil klobuk bolj na desno uho, za nekaj bo bogatejši. Cerkovnik bo prenehal rožljati s ključji. Prisluhnil bo, dvignil kazalec in zamrmral: »Pojejo«, ter se bo pri tem spomnil na veliko pomladi nazaj, na svojo lastno cvetočo pomlad in lepo mu bo.

Zato dajmo otroku pesmi. Vcepljajmo jim veselje do te lepe umetnosti. Saj tudi pozneje, v življenju jih bo lepa, prisrčna pesem tolažila v temnih, težkih dneh, a narod rešila propada.

Pesem na ustih, pomlad v srcu!

Ljubič Mirko

hrvatska učiteljska kulturno-pripomočna zadruga z o. z. v Zagrebu sklicuje za četrtek, petek in soboto po Veliki noči svoj velikonočni sestanek s sledečim dnevnim redom:

13. aprila ob 9. uri: »Prirodne nauke u osnovnoj školi«, B. Sušević; ob 15. uri: »Koje koristi ima učitelj osnovne škole od ispitivanja inteligencije«, M. Mencej.

14. aprila ob 9. uri: »Što zahteva administracija seljačke države od prosvjete«, G. Bičanić; ob 15. uri: Glavna godišnja skupština; ob 17.30: »Šta je dala Češko-Slovačka na polju prosvjete«, S. Ljubunčić.

15. aprila ob 9. uri: Konferencija - poređenje s radom sloven. pokreta (M. Mencej), dogovor za daljnji rad, izdavanja, anketa, kolonija.

Opozarjamo tovariše in tovarišice na ta sestanek s priporočilom, da se ga po možnosti udeležijo, ker so na programu stvari, ki morajo zanimati vsakega učitelja.

Učiteljska tiskarna

—t Učiteljska tiskarna in njeni knjigarni v Ljubljani in Mariboru žele svojim odjemalcem vesele in srečne velikonočne praznike!

—t Popravek: V zadnjem »Učiteljskem tovarišu« se mora glasiti v ponudbi knjig Učiteljske tiskarne mesto prof. L. M. Šperjanca »Emil Adamič« in dr. Fr. Mesebevska »Ivan Grohar« pravilno prof. L. M. Škerjanca »Emil Adamič« in Antona Podbevška »Ivan Grohar«.

—t Za Prešernovo proslavo nujno potrebujete njegovo sliko. V Knjigarni Učiteljske tiskarne jo lahko dobite za 60 din.

—t Izšle so. V Knjigarni učiteljske tiskarne dobite dr. Franceta Prešerna »Poezije« v žepni obliki za 20 din.

—t Svojim otrokom naročite za velikonočno darilo Josipa Ribičića »Pisane lutke« in »Tinkinega zajčaka« ali Manice Komanove »Strica s košom« in »Teto s cekarjem«.

—t Preglejte svoje in šolske knjižnice! Gotovo boste našli, da Vam ta ali ona knjiga manjka. Naročite jo pri Knjigarni Učiteljske tiskarne.